KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian ze środowiska przyrodniczego Polski

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **D, E**

3. (4 pkt) **1. P; 2. F; 3. F; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1. P; 2. F; 3. P; 4. P** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–D, 2–C, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) **(1) Biebrzański Park Narodowy; (2) 23** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza temperatura powietrza systematycznie spada (średnio o ok. 0,6°C na każde 100 m), dlatego w górach śnieg pada częściej, zalega dłużej i topnieje później niż na nizinach, co przekłada się na znacznie większą liczbę dni z pokrywą śnieżną w ciągu roku. Zjawisko to sprzyja rozwojowi turystyki narciarskiej i całej związanej z nią infrastruktury (wyciągi, hotele, wypożyczalnie sprzętu) w regionach górskich, takich jak Podhale.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie: wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. temperatura powietrza spada (piętrowość klimatyczna), przez co śnieg utrzymuje się dłużej i pokrywa śnieżna zalega przez więcej dni w roku (1 pkt). Wskazanie skutku gospodarczego, np. rozwój turystyki narciarskiej i infrastruktury z nią związanej (1 pkt). Łącznie 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Klimat Polski kształtują dwie rywalizujące masy powietrza: morska (polarnomorska z Atlantyku – łagodna, wilgotna) i kontynentalna (polarnokontynentalna ze wschodu – sucha, zimna zimą, gorąca latem). Ścieranie się tych mas powoduje dużą zmienność pogody. Konsekwencje dla rolnictwa: 1) Niepewność opadów – susza lub nadmierne opady mogą zniszczyć uprawy. 2) Ryzyko późnych przymrozków wiosennych, zagrażających kwitnącym roślinom sadowniczym.
Punktacja: Kryterium 1 (1 pkt): wyjaśnienie przejściowości – ścieranie się mas powietrza polarno-morskiego (zachód, ocean) i polarno-kontynentalnego (wschód), powodujące dużą zmienność warunków atmosferycznych. Kryterium 2 (1 pkt): dwie konsekwencje dla rolnictwa (np. zmienność opadów, ryzyko przymrozków wiosennych, niestabilność plonów). Łącznie 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: 1) Dostęp do wody pitnej i transportu wodnego — rzeki były pierwszymi szlakami komunikacyjnymi (Wisła, Warta, Odra), umożliwiały handel i kontakty międzyplemienne. 2) Żyzne mady aluwialne w dnach dolin (np. Żuławy, dolina Wisły) zapewniały wysokie plony rolne, co sprzyjało utrzymaniu większej populacji w jednym miejscu.
Punktacja: Cecha przyrodnicza (1 pkt) + związek z osadnictwem/gospodarką (1 pkt). Razem 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podobieństwo: obie formy akumulacyjne, związane z działalnością glacjalną. Różnica: morena → akumulacja lądolodu (glina morenowa), sandr → akumulacja wód fluwioglacjalnych (żwir, piasek).
Punktacja: Podobieństwo (1 pkt) + różnica (1 pkt). Razem 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **B**

3. (4 pkt) **1. P; 2. P; 3. P; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1. P; 2. F; 3. F; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–C, 2–B, 3–D, 4–A** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) **(1) alpejskiej; (2) kosodrzewiny** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: 1) Tereny leśne poprawiają jakość powietrza — produkują tlen, filtrują pyły, zmniejszają stężenie zanieczyszczeń i tłumią hałas. 2) Tereny zielone sprzyjają retencji wód — w razie opadów nawalnych pochłaniają wodę, ograniczając podtopienia; obniżają też temperaturę (łagodzenie efektu miejskiej wyspy ciepła).
Punktacja: Argument 1 (1 pkt) + argument 2 (1 pkt). Razem 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Fale i prądy przybrzeżne wzdłuż brzegu przenoszą piasek i odkładają go tam, gdzie prąd słabnie. Z czasem powstaje wąski pas lądu, który odcina zatokę od otwartego morza; za nim tworzy się zalew, np. Zalew Wiślany.
Punktacja: Opis: falowanie i prądy przybrzeżne przenoszą i osadzają piasek (1 pkt). Odcięcie zatoki i powstanie zalewu za mierzeją (1 pkt). 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Plejstocen: lądolód na północy → gradient temperatury N–S → izotermy równoleżnikowe. Współcześnie: Atlantyk na zachodzie łagodzi klimat, a jego wpływ słabnie ku wschodowi (kontynentalizm) → gradient W–E → izotermy południkowe.
Punktacja: Plejstocen (1 pkt) + współcześnie (1 pkt). Razem 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rzeźba Polski ma układ pasowy — pasy obniżeń występują na przemian z pasami wzniesień i ciągną się mniej więcej równoleżnikowo. Od północy: 1) pas pobrzeży (np. Pobrzeże Szczecińskie, Koszalińskie, Gdańskie) — niskie wybrzeża z mierzejami i wydmami; 2) pas pojezierzy (Pomorskie, Mazurskie, Wielkopolskie) — wyższe, z jeziorami polodowcowymi; 3) pas nizin środkowopolskich (np. Nizina Mazowiecka, Wielkopolska, Śląska) — rozległe obniżenie; 4) pas wyżyn (Wyżyna Małopolska, Lubelska, Śląska); 5) pas kotlin podkarpackich (Kotlina Sandomierska, Oświęcimska); 6) pas gór — Sudety i Karpaty.
Punktacja: Kryterium 1 (1 pkt): poprawne wymienienie co najmniej 3 pasów (pobrzeża, pojezierza, niziny, wyżyny/pas wyżynno-kotlinny, góry). Kryterium 2 (1 pkt): przykłady form terenu lub regionów dla każdego z wymienionych pasów. Łącznie 2 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 24 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	22–24 pkt
dobry (4)	18–21 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	8–11 pkt
niedostateczny (1)	0–7 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/geografia/srodowisko-polski**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.